

УДК 343.140.02

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5\(35\)-721-728](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-5(35)-721-728)

Ханькевич Андрій Миколайович кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів факультету №2, Харківський національний університет внутрішніх справ, пр. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080, тел.: (0572) 52-30-51, <https://orcid.org/0000-0002-6897-347X>

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ІЛР МОДЕЛІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНУТРІШНІЙ БЕЗПЕКОВИЙ СЕКТОР ДЕРЖАВИ – З ЧОГО ПОЧИНАТИ?

Анотація. У статті-дискусії розглянуті проблеми процесу розбудови поліцейської діяльності, керованою аналітикою «Intelligence Led Policing» (ILP). Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій. Метою статті стала спроба показати авторське бачення проблем і шляхів, які, головним чином, сприятимуть виробленню концепції впровадження ІЛР моделі поліцейської діяльності у внутрішній безпековий сектор держави, що у кінцевому підсумку впливатиме на формування цілісної стратегії підготовки та підвищення кваліфікації поліцейських через необхідність збалансованого підходу до навчання основам ІЛР. Стаття акцентує увагу на необхідності впровадження практичних компонентів навчання ІЛР та адаптації до реальних потреб поліцейської роботи. У розрізі впровадження моделі поліцейської діяльності Intelligence Led Policing у практику, логічним вбачається вивчення можливостей ІЛР й оволодіння під час практичних занять професійними навичками у наступній послідовності й обсязі: на першому «бакалаврському» рівні отримання вищої освіти передбачається ознайомлення з основами кримінального аналізу даних за методикою «Апасара» та методикою проведення OSINT-аналізу; на другому «магістерському» рівні – ознайомлення з основами тактичного і стратегічного кримінального аналізу, а також з основами роботи спеціалізованого програмного забезпечення, такого як I2 Analyst's Notebook, Excel, ArcGIS або аналогічні програми; на рівні підвищення кваліфікації штатних аналітиків, слідчих та оперативних працівників – проведення тренінгів для поглибленого вивчення можливостей спеціалізованого програмного забезпечення, такого як I2 Analyst's Notebook, Excel, ArcGIS або аналогічні програми; на рівні підвищення кваліфікації для керівників поліції середньої та вищої ланок – ознайомлення з методикою проведення SWOT-, та PESTEL-аналізу.

Ключові слова: ILP, аналітична робота, безпековий сектор держави, інформаційно-аналітична діяльність, кримінальний аналіз, оперативно-розшукова діяльність, поліцейська діяльність, освіта.

Hankevych Andrii Mykolaiovych PhD in Law, Professor, Professor of the Department of Operational and Investigative Activities and Crime Solving, Faculty №2, Kharkiv National University of Internal Affairs, Lev Landau Ave. 27, Kharkiv, 61080, tel.: (0572) 52-30-51, <https://orcid.org/0000-0002-6897-347X>

IMPLEMENTATION OF THE ILP MODEL OF POLICING IN THE INTERNAL SECURITY SECTOR OF THE STATE - WHERE TO START?

Abstract. The article discusses the problems of the process of developing Intelligence-Led Policing (ILP). The author analyzes recent research and publications. The purpose of the article is to show the author's vision of the problems and ways that will mainly contribute to the development of the concept of introducing the ILP model of policing into the internal security sector of the State, which will ultimately influence the formation of a holistic strategy for training and professional development of police officers due to the need for a balanced approach to teaching the basics of Intelligence Led Policing. The article emphasizes the need to introduce practical components of ILP training and adapt it to the real needs of police work. In the context of implementing the ILP model of police activity in practice, it seems logical to study the capabilities of ILP and master professional skills during practical training in the following sequence and scope: at the first "bachelor's" level of higher education, it is envisaged to get acquainted with the basics of criminal data analysis using the Anacapa methodology and the methodology of OSINT analysis; at the second "master's" level - to get acquainted with the basics of tactical and strategic criminal analysis, as well as with the basics of specialized software. According to the author, today we need new approaches to the organization of combating criminal unlawfulness, new skills for more effective processing of information from open and confidential sources by operatives and investigators, which should be based on a systematic analysis of heterogeneous information. Primary analytical work should become one of the main elements of the cognitive process carried out by the National Police of Ukraine in the course of performing their duties.

Keywords: ILP, analytical work, security sector of the state, information and analytical activities, criminal analysis, operational and investigative activities, police activities, education.

Постановка проблеми. В останні місяці 2022 року на новий рівень розуміння важливості виходять питання, пов'язані із таким важливим складником внутрішнього безпекового сектору держави, як процес розбудови поліцейської діяльності, керованою аналітикою «Intelligence Led Policing» (далі – ILP).

Відновлення питання імплементації моделі ILP в діяльність Національної поліції викликане, насамперед, суттєвими змінами, які відбулися за останні 7 років у структурі, функціях, пріоритетах і задачах зазначеного державного правоохоронного відомства, що «вимагає повного перегляду напрямів та складових частин моделі ILP, а також розроблення нового підходу до її впровадження, ураховуючи правовий режим воєнного стану в державі, вимоги до ефективного розвитку органів (підрозділів) поліції та незворотність європейського і євроатлантичного курсу України» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день українські практики та вчені виконали чималу роботу щодо розв'язання питання, винесеного у назву статті – виявили основні напрями та виокремили деякі проблеми впровадження моделі ILP в поліцейську діяльність.

Наукові праці С. Албула, А. Бабенка, Р. Бараненка, Р. Білоуса, Г. Бірюкова, О. Бусола, О. Власюка, Ю. Дем'янюка, О. Зайця, К. Ісмаїлова, О. Калиновського, О. Кіреєвої, О. Користіна, О. Корнейка, Д. Круглого, В. Мельника, А. Мовчана, В. Некрасова, Д. Никифорчука, Д. Овсянюка, Ю. Орлова, С. Пенькова, Д. Пефтієва, В. Половнікова, Н. Свиридюка, А. Смука, О. Ставицького, С. Тіхонова, А. Треуса, І. Федчака, Д. Цехана, О. Цільмак, І. Шинкаренка, В. Школьников, Т. Щурата та інших, стали теоретичним фундаментом для впровадження моделі ILP в український правоохоронний сектор та внесли значний внесок у розвиток цієї моделі.

Багато з цих досліджень присвячені актуальним питанням застосування інструментів кримінального аналізу працівниками правоохоронних органів, ефективній роботі з великими обсягами даних, впровадженню сучасних методів інформаційно-аналітичної роботи в діяльність поліції під час проведення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Незважаючи на це, в Україні до сьогоднішнього дня не розроблено єдиної концепції впровадження моделі ILP у внутрішній безпековий сектор держави.

Метою статті є спроба показати власне бачення проблем і шляхів, які, головним чином, сприятимуть виробленню концепції впровадження ILP моделі поліцейської діяльності у внутрішній безпековий сектор держави, і впливатимуть на формування цілісної стратегії підготовки та підвищення

кваліфікації поліцейських через необхідність збалансованого підходу до навчання основам ІЛР.

Виклад основного матеріалу. На думку відомих фахівців у галузі впровадження ІЛР у практику діяльності правоохоронних органів В. Некрасова та В. Мельника, «в ІЛР основна увага приділяється систематичному збиранню та оцінюванню даних та інформації за допомогою чітко прописаного аналітичного процесу, в результаті чого дані перетворюються на стратегічні та робочі аналітичні продукти, які слугують основою для вдосконалення процесу прийняття обґрунтованих рішень, підкріплених фактичними даними» [2].

Серед фундаментальних чинників, що прямо впливатимуть на працездатність моделі ІЛР в Україні, названі автори виділяють: «політичну підтримку й обізнаність керівництва (правоохоронних органів – наше) вищої та середньої ланки про суть й можливості ІЛР», їх зацікавленість і прихильність; «кооперацію між правоохоронними, контролюючими та іншими державними органами, установами, підприємствами, організаціями» у плані обміну інформацією; розуміння необхідності використання ІЛР і «чіткі механізми ставлення завдань» перед правоохоронними органами; «трансформацію культури «мінімально необхідної обізнаності» в культуру «максимально необхідного поширення» ІЛР; «наявність інформаційних комунікаційних каналів для передачі інформації»; наявність «аналітичної бази даних і досвідчених аналітиків»; наявність у структурі правоохоронних органів «відповідних організаційних структур, що підтримують ІЛР» [2].

Все вірно. І, з одного боку, – все це є, працює та поступово, хоча і повільно, розвивається. А з іншого – фахівці (зокрема з Консультативної місії Європейського Союзу в Україні) бачать, що, в реальних умовах, – «дуже повільно», а для багатьох керівників у Національній поліції, на жаль, незрозуміло – як і для чого...

У чому ж справа? Чому модель ІЛР й досі не працює у поліцейській сфері належним чином? Що робиться не так? Спробуємо у цьому частково, у межах статті, розібратися.

Питання рівня ефективності роботи підпорядкованих служб і підрозділів Національної поліції України, впровадження сучасних наукових напрацювань й новітніх технологій у професійну діяльність, покращення якості поліцейської освіти та підвищення кваліфікації працівників поліції в умовах складної оперативної обстановки, викликаній низкою наявних внутрішніх та зовнішніх чинників, гостро стоять перед керівництвом зазначеного вище відомства.

Незважаючи на те, що за останній час оперативні підрозділи кримінальної поліції зазнали чисельних організаційно-штатних змін,

перепідпорядкування, перейменування, результативність їх діяльності, на жаль, ще не відповідає вимогам часу.

Вивчення думок працівників секторів кримінальної поліції щодо самооцінки роботи на займаних посадах показало, що респонденти доволі низько оцінюють ефективність своєї праці – близько 70 % поліцейських заявили, що якість роботи «залишає бажати кращого».¹ На їх думку, «справжня робота досить часто підміняється звичайною паперотворчістю..., ... зміст чисельних планів, орієнтувань, вказівок, звітів дублюють один одного, й, іноді, дуже далекі від реального стану справ» [3, с. 192–193].

До цих пір не увійшла у практику діяльності оперативних підрозділів та слідчих органів комплексна систематизація зібраних відомостей про протиправну діяльність, їх оцінювання, що дозволяло би своєчасно проводити превентивні оперативно-розшукові заходи на стадіях підготовки і вчинення кримінальних правопорушень, здійснювати оперативно-розшукове забезпечення досудового слідства, більш активно практикувати реалізацію оперативно-розшукової інформації в якості доказів за кримінальними провадженнями.

Тому, давно є на часі думка, що з метою вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності оперативних працівників та процесуальної діяльності слідчих, сьогодні потрібні нові підходи до організації протидії кримінальній протиправності, нові навички для більш ефективного опрацювання оперативними працівниками і слідчими інформації із відкритих та конфіденційних джерел, яка має ґрунтуватися на системному аналізі різномірних відомостей.

Первинна аналітична робота має стати одним з основних елементів процесу пізнання, здійснюваного під час виконання функціональних обов'язків працівниками Національної поліції. Оволодіння початковою методикою проведення кримінального аналізу інформації лише позитивно вплине на якість протидії кримінальній протиправності, дозволить ефективніше використовувати можливості підрозділів Департаменту кримінального аналізу.

Введення в Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» п. 21 ч. 1 ст. 8 норми, яка стосується права безпосереднього проведення або ініціювання проведення кримінального аналізу підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, слід розглядати не тільки як діяльність спеціалізованих суб'єктів у області інформаційно-аналітичного забезпечення

¹ Опитування працівників кримінальної поліції і слідчих проводилося шляхом анкетування під час занять з «Основ кримінального аналізу» на курсах підвищення кваліфікації в Харківському національному університеті внутрішніх справ у 2016-2021 рр.

підрозділів кримінальної поліції та досудового розслідування, але й як органічну оперативно-розшукову функцію, до здійснення якої мають бути готовими в тій чи іншій мірі всі оперативні працівники та слідчі.

На практиці ж, проведений за останні п'ять років аналіз фактичної зацікавленості в отриманні нових знань й навичок з основ кримінального аналізу інформації працівників кримінальної поліції та слідчих, які проходили навчання на курсах підвищення кваліфікації, показав вкрай негативний результат, що свідчить про небажання навчатися чомусь новому.

Таким чином, можна впевнено стверджувати, що станом на сьогоднішній день значна частина офіцерів кримінальної поліції й слідчих органів, які безпосередньо працюють з інформацією на різних рівнях (під час проведення оперативно-розшукової діяльності, й гласних та негласних слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукового забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень та судового розгляду матеріалів кримінальних правопорушень тощо) часто використовують досвід роботи з інформацією минулих років, а то й поколінь. Тому не дивно, що в комплексі з майже відсутньою дієвістю агентурної роботи, фактична результативність діяльності названих посадових осіб залишається невисокою.

Вбачаю, що в корені такої проблеми знаходяться спрощений підхід й погляди на базову освіту майбутніх працівників поліції окремих відповідальних чиновників профільного міністерства, які не переймаються особливостями діяльності практичних підрозділів Національної поліції, реальними потребами служб і підрозділів у конкретних знаннях та навичках майбутніх фахівців й, відповідно особливостями підготовки фахівців у стінах вишів системи МВС України.

Висновки. Враховуючи викладене вище, вважаю, що у майбутню Концепцію впровадження моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою, має бути покладений, насамперед, виважений підхід до навчання основам ІЛР у межах підготовки до служби майбутніх працівників поліції та підвищення кваліфікації діючих працівників середньої та вищої ланки окремих служб і підрозділів залежно від напрямів її роботи (корупція, незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми, незаконний автобізнес, організована й серійна злочинність тощо).

Сьогодні вкрай потрібним стає механізм приведення навчальних планів, й тематичного наповнення дисциплін та спеціальних курсів до реальних потреб практики.

Як варіант, у розрізі впровадження моделі поліцейської діяльності ІЛР у практику, логічним вбачаю вивчення можливостей ІЛР й оволодіння під час практичних занять професійними навичками у наступній послідовності й обсязі:

- 1) на першому «бакалаврському» рівні отримання вищої освіти:
 - ознайомлення з основами кримінального аналізу даних за методикою «Апасара»;
 - ознайомлення з методикою проведення OSINT-аналізу;
- 2) на другому «магістерському» рівні:
 - ознайомлення з основами тактичного і стратегічного кримінального аналізу;
 - ознайомлення з основами роботи спеціалізованого програмного забезпечення (I2 Analyst's Notebook, Excel, ArcGIS або аналогів);
- 3) на рівні підвищення кваліфікації штатних аналітиків, слідчих та оперативних працівників:
 - проведення тренінгів для поглибленого вивчення можливостей спеціалізованого програмного забезпечення (I2 Analyst's Notebook, Excel, ArcGIS або аналогів);
- 4) на рівні підвищення кваліфікації для керівників поліції середньої та вищої ланок:
 - ознайомлення з методикою проведення SWOT-, та PESTEL-аналізу.

У зв'язку з цим, логічним і необхідним вважаю також перегляд сучасного розподілення навчальних дисциплін за блоками «Обов'язкова компонента» та «Варіативна частина» у навчальних планах. У переліку дисциплін, які здобувач вищої освіти має право обирати для вивчення за власним бажанням (варіативна частина), часто перебувають дисципліни й спецкурси профільного напрямку, які здобувач вищої освіти просто зобов'язаний вивчати для оволодіння обраною спеціальністю.

Продовжуючи думку, слід зауважити, що сьогодні критично не вистачає реальної, а не паперової координації МВС з практичними органами НПУ та безпосередньо вишами під час планування навчального процесу, якої можна досягти виключно через створення робочих груп фахівців – досвідчених практичних працівників, провідних викладачів профільюючих кафедр та фахівців навчально-методичних відділів відповідних установ. Такі групи мають систематично й на постійні основі працювати з кожною конкретною навчальною дисципліною, знання за якою важливі саме для потреб практики.

Актуальною проблемою у вишах системи МВС залишається проблема «породження» в угоду чиймось тимчасовим інтересам «мертвих», не затребуваних практикою, навчальних дисциплін або тем. Якість підготовки фахівців для органів і підрозділів Національної поліції України за рахунок кількості незатребуваних дисциплін і тем не має страждати.

Не рідко навчальним дисциплінам профільного напрямку приділяється значно менше часу на їх викладання, порівняно з загальноосвітніми

предметами, що унеможлиблює ефективну підготовку майбутніх спеціалістів для роботи у практичних підрозділах Національної поліції та досягнення їх високої кваліфікації.

Що ж стосується фундаментального покращення у довгостроковій перспективі аналітичної складової діяльності працівників кримінальної поліції й слідчих та можливості фахівців підрозділів Департаменту кримінального аналізу оперативно й ефективно співпрацювати з ними під час вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності та кримінального судочинства, – вважаю, що зазначений Департамент має виступати гарантом (координатором) усіх відповідних освітніх і тренінгових програм.

Зрозуміло, що піднята у цій статті проблематика не є вичерпною. Наша робота, присвячена окремим аспектам імплементації ІЛР моделі поліцейської діяльності у внутрішній безпековий сектор держави, виявила цілу низку актуальних і спірних питань й висновків, які можуть викликати інтерес інших науковців відповідного профілю. Тож подальша відкрита наукова дискусія із зазначеної вище проблеми сприятиме їй більш широкому розумінню та вирішенню.

Література:

1. Лист Першого заступника Голови – начальника кримінальної поліції М. Кузнецова від 23.12.2022 р. № 9257/02/33 2022 «Про розроблення проекту Концепції впровадження моделі поліцейської діяльності, керованої аналітикою». Національна поліція України. Арк. 1–2.
2. Некрасов В., Мельник В. Що таке ІЛР-модель і чому саме вона була обрана основою законопроекту № 8157 «Про НБФБ»? URL: <https://n-v.com.ua/shho-take-ilp-model-osnova-zakonoproektu-8157-pro-nbfb/> (дата звернення: 03.01.23).
3. Ханькевич А. М. Використання кримінального аналізу в діяльності підрозділів кримінальної поліції. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 192–194.

References:

1. List Pershoho zastupnyka Holovy – nachalnyka kryminalnoyi politsiyi M. Kuznetsova vid 23.12.2022 r. № 9257/02/33 2022 "Pro rozrobku proektu Kontseptsiyi vprovadzhennya modeli politsiyskoyi diyalnosti, kеровanoi analitykoyu". Natsionalna politsiya Ukrayiny. Ark. 1–2 [in Ukrainian].
2. Nekrasov V., Melnyk V. Shcho take ILP-model i chomu same vona bula obrana osnovoyu zakonoproektu № 8157 "Pro NBFB"? URL: <https://n-v.com.ua/shho-take-ilp-model-osnova-zakonoproektu-8157-pro-nbfb/> (data zvernennya: 03.01.23) [in Ukrainian].
3. Khankievych A. M. (2018) Vykorystannia kryminalnoho analizu v diialnosti pidrozdiliv kryminalnoyi politsiyi. *Suchasni problemy pravovoho, ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku derzhavy*: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 30 lystop. 2018 r.) / MVS Ukrayiny, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 2018. S. 192–194 [in Ukrainian].